

Ypthima asterope KLUG op Rodos en andere dagvlinder- waarnemingen op dit eiland in juni 1984 (Lepidoptera : Satyridae)

door

Dirk VAN DER POORTEN

Abstract. *Ypthima asterope* KLUG on Rhodes and some other observations of butterflies on this island in June 1984 (Lepidoptera : Satyridae). *Ypthima asterope* KLUG was found fairly common on the south-east coast of Rhodes. The species was never mentioned before for this island. Two males of this species also caught on Rhodes already in 1970 are kept in the Zoological Museum of Amsterdam and these seem to be the oldest known specimens of *Y. asterope* caught in Europe. A list of the other observed butterfly species is given.

Résumé. Observation d'*Ypthima asterope* KLUG et d'autres Rhopalocères sur l'île de Rhodes en juin 1984 (Lepidoptera : Satyridae). L'auteur trouva *Ypthima asterope* KLUG relativement commun sur la côte Sud-est de Rhodes. L'espèce n'a jamais été signalée de cette île, mais l'auteur découvrit deux mâles au musée zoologique d'Amsterdam qui furent récoltés à Rhodes en 1970. Ceux-ci semblent être les premiers exemplaires européens de cette espèce. D'autre part l'article contient une liste de toutes les espèces observées sur l'île.

Met de bedoeling mijn exploraties op Grieks grondgebied verder te zetten, en vooral om een aantal der endemische soorten van Rodos te kunnen observeren, bezocht ik dit eiland van 1 tot 8 juni 1984. De meeste van mijn waarnemingen situeren zich tegen de flanken van het Ataviros gebergte in het westen van het eiland tussen 500 en 1200 m. Langs de zuidoostkust echter op slechts enkele meter van de zee, tegen de rotsen, vond ik verschillende exemplaren van *Ypthima asterope* KLUG (zie fig. 1). Nergens in de voorhanden zijnde literatuur vond ik een aanwijzing over het voorkomen van dit dier op Rodos. Tijdens een recent bezoek aan het Zoölogisch Museum van Amsterdam vond ik twee mannetjes van *Y. asterope*, eveneens afkomstig van Rodos, 16-vi-1970, leg. A.C. & W.N. ELLIS. Blijkbaar werd nooit eerder voldoende aandacht geschonken aan het faunistisch belang van deze exemplaren. Ze moeten beschouwd worden als de eerste Europese exemplaren van deze soort en tonen aan dat mijn waarnemingen geen alleenstaand geval vormen. De soort is wellicht meer verspreid langs de zuidoostkust van Rodos.

Figuur 1 : *Ypthima asterope* KLUG, Rodos, 1/8-vi-1984, links q bovenzijde, rechts ♂ onderzijde.

KATTULAS & KOUTSAFTIKIS (1977) melden *asterope* als nieuw voor de Europese fauna van het 144 km oostelijker gelegen eilandse Kastellorizo. ASSELBERGS (1978) vermeldt één mannetje van Samos. Verder is de soort bekend van Cyprus (TURNER, 1920). Voor zover gekend loopt de noordwestelijke verspreidingsgrens in Turkije, langs de kust, door de provincies Hatay, Adana, İcel en Antalya (HESSELBARTH, 1983). De aanwezigheid van *asterope* op Rodos en Samos laat vermoeden dat de soort ook in de Turkse provincies Mugla, Aydın en Izmir voorkomt. Het ware geen slecht idee de rotsige kust van deze provincies beter te onderzoeken (zie fig. 2).

Figuur 2 : westelijke verspreidingsgrens van *Ypthima asterope* KLUG.

Verdere waargenomen of gevangen soorten zijn ;
Spialia orbifer HUEBNER
Carcharodus alceae ESPER
Carcharodus orientalis REVERDIN
Thymelicus acteon ROTTEMBURG : donkere exemplaren, de mannetjes zonder de lichtere postdiscale vlekjes in cel 3-9 op de bovenkant van de voorvleugel (zie fig. 3).
Pieris brassicae LINNAEUS
Artogeia rapae LINNAEUS
Colias croceus FOURCROY

Figuur 3 : *Thymelicus acteon* ROTTEMBURG, ♂, Rodos, 1/8-vi-1984.

Gonepteryx cleopatra fiorii TURATI & FIORI : met grotere afmetingen en meer afgeronde vleugels. De wijfjes van deze ondersoort zijn konstant geel gekleurd.

Gonepteryx farinosa ZELLER

Cynthia cardui LINNAEUS

Hipparchia syriaca ghigii TURATI : is groter en donkerder dan de nominale ondersoort.

Pseudochazara anthelea atavirensis COUTSIS : deze populatie is intermediair tussen de Europese ssp. *amalthea* FRIVALDSKY en de Aziatische ssp. *anthelea* HUEBNER. De wijfjes combineren de oranjegele kleur van de postdiscale band van *anthelea* met de scherpe wortelwaartse begrenzing van postdiscale band van *anthelea* met de scherpe wortelwaartse begrenzing van de postdiscale band op de voorvleugel van *amalthea*.

Hyponephele lupina lupulinus TURATI & FIORI : is een beetje donkerder dan de ssp. *rhamnusia* FREYER van het Griekse vasteland.

Lasiommata megera LINNAEUS

Lasiommata maera orientalis STAUDINGER

Kirinia roxelana CRAMER

Lycaena phlaeas LINNAEUS

Lampides boeticus LINNAEUS

Pseudophilotes vicrama schiffermuelleri HEMMING

Plebejus loewii robusta TURATI : een Aziatische soort die hier zijn meest westelijke verspreidingsgrens heeft (zie fig. 4)

Aricia agestis DENIS & SCHIFFERMUELLER

Polyommatus icarus ROTTEMBURG

Figuur 4 : *Plebejus loewii robusta* TURATI, Rodos, 1/8-vi-1984, links ♀ bovenzijde, rechts ♂ onderzijde.

Literatuur

- Asselbergs, J.E.F., 1978. A contribution to the knowledge of the Lepidoptera fauna of Samos. *Ent. Ber.*, Amst. 38 : 55-57.
- Bretherton, R.F., 1971. Butterflies in the island of Rhodes, May 1971. *Ent. Rec. J. Var.* 83 : 327-332.
- Bender, R., 1963. Beiträge zur Lepidopterenfauna der Insel Rhodos. *Zeit. Wien. Ent. Ges.* 48 : 11-20.
- Coutsis, J.G., 1973. List of Grecian Butterflies, Additional records, 1972. *Ent. Rec. J. Var.* 85 : 165-170.
- Hartig, F., 1940. Nuovi contributi alla conoscenza della fauna delle isole italiane dell'Egeo, XII. *Boll. Labor. ent. Portici* 3 : 221-246.
- Hesselbarth, G., 1983. Beitrag zur Biologie von *Ypthima asterope* KLUG. *Nachr. Ent. Ver. Apollo* 4 : 7-14.
- Larsen, T.B., 1974. Butterflies of Lebanon. National Council for Scientific Research, Lebanon.
- Kattulas, M. & A. Koutsaftikis, 1977. Systematische, ökologische und ethologische Untersuchungen der Lepidopterenfauna der Insel Kastellorizo. *Biol. Gallo-Helvetica* 7 : 151-161.
- Rebel, H., Zur Lepidopterenfauna der Insel Rhodos. *Jahresber. Wien. Ent. Ver.* XXVI : 1-5.
- Higgins, L.G., 1966. Check-List of Turkish Butterflies. *The Entomologist* 99 : 209-222.
- Turner, H.J., 1920. The Butterflies of Cyprus. *Trans. Roy. Ent. Soc. London* : 170-207.
- Turati, E., 1929. Ricerche faunistiche nell'isole italiane dell'Egeo. Lepidotteri. *Arch. Zool.* 13 : 178-186.
- Turati, E., & A. Fiori, 1930. Lepidotteri di Rodi. *Mem. Soc. Ent. Ital.* 9 : 196-214.
- van der Poorten, D. : Lanteernhofstraat 26, B-2200 Antwerpen-Borgerhout.

Boekbespreking

Herder, W. de & C. van Veen : *Unsere Bäume im Winter (Bestimmung nach Knospen, Rinde, Wuchsform).*

13 x 20 cm, 272 p., 332 foto's waarvan 146 in kleur, 72 figuren, Franckh-Kosmos Verlagsgruppe, Postfach 640, D-7000 Stuttgart 1, 1984, gebonden met slappe kaft, DM 36,-.

De meeste van onze loofbomen dragen ongeveer een half jaar lang geen bladeren en in die periode vormen de botten, de schors en de algemene gestalte van de boom de enige determinatiekenmerken. Allereerst wordt ingegaan op de redenen waarom bomen in onze streken kaal worden in het koude seizoen. Dan worden de verschillende onderdelen van de kale boom besproken en de verschillende eigenschappen die deze bezitten om de boom ook zonder bladeren te kunnen determineren. Daarna volgt een dichotomische determineertabel, geïllustreerd met talrijke detailfoto's van de besproken boomonderdelen.

In het systematische deel worden alle bij ons voorkomende bomen in detail besproken. De bomen staan er gerangschikt in alfabetische volgorde van de Latijnse genusnamen. Dit maakt het opzoeken erg gemakkelijk. Bij elke boom staan gegevens over standplaats, algemene vorm, kenmerken van de onderdelen, bloei- en bladtijd enz. Het geheel is geïllustreerd met talrijke foto's en pentekeningen van details. Voor de volledigheid worden ook enkele niet-inheemse bomen behandeld die toch vaak kunnen aangetroffen worden in parken en tuinen.

Het boek bevat ook informatie over de bruikbaarheid van de diverse houtsoorten, het gebruik en het nut van de vruchten en de betekenis van de bomen voor vogels, insecten en andere dieren. Het is een vertaling uit het Nederlands («Bomen in de winter») door Prof. Dr. G. LIEBSTER (Freising). Het werk is bedoeld als determineerhulp voor mensen die ook buiten het «normale» seizoen de natuur intrekken om er planten te observeren. Het is keurig gedrukt, maar men verwondert er zich toch over waarom het niet van een steviger kaft werd voorzien zoals de meeste andere Kosmos-Naturführer.

W.O. De Prins